

Маленькому Вітику

ПРО БРАТИКА— ВЕДМЕДИКА

Сьогодні, коли хочете, я розповім вам про ведмежатко. Воно народилось взимку і доводилося внуком старому Михайлові. Кожній матері свої діти найкращі, а це ж було викапаним батьком: і волохате, і незграбне, тільки очі ще невідомо які були, бо перші дні воно не розкривало очей. Та, мабуть, вони були темні, як у всього їхнього ведмежого роду. Воно народилося не само, а ще з сестричкою. Сестричка була така ж волохата, кругла і смішна. Мати-ведмедиха їх лизала — це було замість поцілунків, і діти горнулися до неї, під її густу, теплу шерсть. Поки що ведмежата нічого не розуміли, і їм було зовсім байдуже, де вони, що з ними, аби їхня мама була тут, з ними, годувала їх і пригортала до себе.

Минув час — і діти відкрили очі. Звичайно, мати не помилилась: очі були темні, манісінькі і цікаві, як і в діда, і в батька, і в матері. Це було приємно, що діти схожі на батьків. Але тільки вони відкрили очі, як почали шуміти, вовтузитися тикатися носами в усі кутки барлога. Особливо непосидючим був братик-ведмедик.

— Отут ми будемо весь час? — невдоволено спитав вів матір. — Я не хочу: мені тут нудно і вже набридло!

— Дурне! — засміялася мати. — Тільки прийде весна, ми вийдемо в ліс, гулятимемо по всіх горах, їстимемо ягоди і мед,— а смачнішого від меду нема нічого в світі, навіть у людей в долині.

— А чи ж скоро прийде та весна? — не вгамовувався ведмедик.

— Скоро, скоро! — зітхала мати. їй самій кортіло вийти швидше з лігва, пройтися з дітками по лісах, щоб усі бачили, які-то гарні діти в неї.

Може, вони зустрінуть і старого діда. Він живе самотньо в печері над прірвою, і всі його бояться і шанують, бо він хазяїн усього лісу тут, на горах. Про це знають добре всі: і вовки, і лисиці, і косулі, і навіть вівчарі, що пасуть улітку отари на верховинах. Вівчарі його так і назвали — старим Михайлом.

— Тут так темно,— вередував синок,— тут стільки гілок, листя, ми можемо не почути, як прийде весна. Мамо, я вирию маленьку-маленьку дірочку і слухатиму. — І він почав розгрібати лапами листя.

Та мама дала йому стусана і відкинула в другий бік. Вона, напевне, боялася, як кожна мати, простуди.

Але братик-ведмедик не заспокоювався. Коли мати спала, він таки зробив маленьку дірочку і сунув туди носик. Ой! Там було так холодно, тихо і біло-біло! Більше нічого не могло розібрати ведмежатко. Воно швидко загребло дірку і кинулося погрітися до мами.

Та другого дня йому знову закортіло подивитися. Йому здалося вже не так холодно і не так біло, ніби сніг трошки-трошки почорнів.

"То мені відразу так здалося",— подумало ведмежатко і третього дня вже сміливіше висунулося надвір. Ні, холодно вже не було! І вже не було так тихо, як уперше. Воно почуло якийсь шум-гомін:

Дзюр-дзір,

Ми з гір.

З верховин

Навздогін!

Ведмежатко ніяк не могло розібрати, що це таке. А всі в лісі знали, що то весняні струмки — значить, весна була вже десь близько за горами. І гори ніби почали коливатися — то сніг на них танув і стікав униз потоками.

Потім зашуміло щось угорі в блакитнім небі. Вертали додому гуси з чужих країн. Вони так раділи! Широко-широко розправляли свої крила і гелготали:

Гел-гел-гелі,

Гел-гел-гелі,

Ми додому веселі,

А за нами весна

Поспішає ясна!

Як тільки полинули гуси, гори ніби зітхнули радісно.

І враз почали витикатися з землі трави, а на деревах, як цікаві очиці, повизирали пуп'янки.

А потім щось зашуміло-заграло внизу. То дзеленькали дзвіночки на череді:

Дзень-дзелень,,

Дзень-дзелень!

А за ними заграли хлопчики-вівчарики на сопілках:

Ой ти, весно-веснянко,

Прилітай до нас зранку!

За горами не барися,

До нас швидше усміхнися!

Ні, в барлозі вже неможливо було сидіти.

— Матусю, рідненька! — закричало ведмежатко. — Усі грають, співають надворі, а ми сидимо в темряві!

Та матуся вже й сама розгрібала вихід з лігва.

Одразу сонце засліпило очі ведмежатам, і вони повалилися на землю. Але це було чудесно! Братик і сестричка борюкались, перекидались, а мати лежала витягнувшись. Так приємно розправитися після вузького лігва, хоча воно й було в найстарішому і найтовстішому буці на всю гору. Ведмедиха лежала, позіхала і лагідно урчала на привітання пташок, які вертали додому і тому були такі щасливі, що й ведмедисі раділи — все-таки земляки! Та й ведмежа сім'я їх ніколи не чіпала і не заважала ні літати, ні співати.

Але треба було чогось попоїсти — адже за зиму матуся дуже зголодніла. А то була брехня, що вона взимку смоктала лапу і з того була сита,— це на неї, напевне, наплів заєць. Вона просто притуляла лапи до морди, щоб не було так холодно, і, звичайно, зараз була голодна, та й дітей треба було привчати шукати їжу. Вона сказала:

— Годі вам бешкетувати! Ходімо пообідаємо! Дивіться пильно: можете їсти корінці, пуп'янки, добре, як знайдете жуків. Звичайно, влітку буде більше поживи. Швидко ми спустимося нижче, і ви поласуєте рибкою і медом.

Ведмежатам це було до вподоби, вони бігли за матір'ю і їли все, що тільки можна було перегризти. Особливо братик-ведмедик був задоволений. Він хапав слизняків, відшукував торішні сухі ягоди, на його міцних зубах так і хрумтіли ніжні зелені стеблинки. Раптом він почув, що йти далі важко, що йому щось каламутно, і він заплавав.

— Я нічого більше не хочу!.. — сумно мовив він і повалився на землю.

— Ти просто об'ївся! — обурилася мати, але вона й злякалася; звідкіль же дурному маляті знати, як треба поводитись? Вона вирішила, що покарає його потім, а поки що треба лікувати.

Ах! Людським дітям у таких випадках купують в аптеках касторку, та старий Михайло навчив весь свій рід, як треба лікуватися. Ведмедиха швидко розгребла торішнє листя і відшукала зелений мох.

— Їж, їж швидше! — наказала вона.

— Я не можу! — капризувало ведмежа. — У мене болить живіт! Ох! Ох! Ох!

— Їж, братику! — вмовляла і сестричка.

Братик-ведмедик зажмурився і — ковтнув. Але зелений мох був зовсім не противний, ведмедик непомітно облизнувся і з'їв би з охотою ще, так мама більше не дала.

— Нічого,— вирішив він,— завтра я сам знайду, з'їм, скільки захочу, аби тільки живіт перестав боліти.

Справді, на вечір ведмежа знову відчувало себе веселим і здоровим.

Життя почалося розкішне! З кожним днем ліси робилися густіші, і так чудово було бродити в смерекових нетрях, лазити в кущах шипшини. Кігті на лапах робилися все міцніші, і ведмежаткові здавалося, що воно на яку завгодно скелю злізе.

Мабуть, хлопчики скрізь бешкетники, і наш братик-ведмедик був куди неслухняніший, ніж його сестричка, йому швидко надокучило ходити за мамою поряд з сестричкою і робити тільки те, що мама накаже, йому хотілося спуститися нижче — туди, куди біжать річки з гір, бо мама давно обіцяла дати їм рибки, а досі ще не давала. Потім в долинах дзенькали дзвіночки на коровах — теж цікаво було подивитися, і потім, потім — ведмежа ні разу ще не куштувало меду! А про нього стільки розповідала мати!

От він і вирішив трошечки погуляти самому. Тільки мама і сестричка задивилися на якусь мурашину купу, як братик-ведмедик шасть у кущі — побіг униз. Але що ж це? Він одразу перекинувся і полетів униз. Він не знав ще, що вниз треба сходити обережно: адже в усіх ведмедів передні лапи коротші за задні, і вниз їм важко сходити.

Ведмежа сердито оглянулося. Тут було не так, як там, на горі. Багато дерев було в цвіті — так, ніби на них понасідало безліч рожево-білих метеликів. І щось літало і гуло в повітрі: дж-дж-дж!..

Але тут росли і такі самісінькі сосни, як удома, і на них щось було начеплено. То люди з долини повісили борті — такі колоди для бджіл.

Братика-ведмедика цікавило все. Він, звичайно, зліз на дерево — і раптом так приємно запахло.

— Мед! Оце, напевно, і є мед! — збагнуло ведмежа і засунуло лапу в колоду. Та тільки встигло воно раз лизнути, як щось боляче вкололо його в носик. Воно стрімголов кинулося з дерева і побігло. Та на гору легше було бігти, бо задні лапи були довші.

"Тікати швидше! — подумало ведмежа. — Тільки б не забруднити цю лапу, на якій мед!"

Воно опинилося на запашному лузі. До чого ж тут було різнокольорово! Його маленькі, цікаві очиці просто не знали, на чому зупинитися, бо навколо росли пишні червоні маки, великі білі ромашки, рожевий ніжний горошок і ще безліч барвистих квітів. Ведмедик сів, відсапуючись, і засунув лапу в рот. Солодко! Приємно! І раптом почув тихе-тихе дзеленькання.

Дзень-дзелець,

Дзень-дзелень!

Ясний день,

Добрий день!

То піднімалася на луки отара.

Ніколи ще не бачив ведмедик овечок. Він і не подумав тікати, навпаки, покотився їм назустріч. Цікаво подивитися на цих ніжних створінь зблизу. Може, з ними можна поборюкатися і погратися, як зі своєю сестричкою-ведмедичкою.

Ведмежа пошкутильгало їм назустріч (бо все ще не хотіло забруднити лапу, на якій був колись мед) і не знало, що йде назустріч своїй біді. Адже воно було ще таке дурне, це мале ведмежатко. Хлопці-вівчарики могли легко його схопити і забрати з собою у вічну неволю. Вони так і хотіли зробити.

— Ведмежа! Ведмежа! — закричали вони. — Ану, накривайте його чимсь та гукайте дядьків.

Овечки, замість того, щоб підбігти погратися з ведмедиком, збилися в купу і перелякано мекали — ме-ме-ме, ме— ме-ме.

І ведмежа почуло щось непевне. Воно озирнулося. Куди ж тікати? Йому здавалося, що з усіх боків кричать і лементують ці хлопчики в широких завітчаних брилях.

— Матусю, рідненька! — закричало воно своїм ведмежачим голосом, зрозумілим тільки ведмедям. Адже завжди в небезпеці всі згадують рідну неньку.

Та мама була далеко — вона не чула. Раптом щось зашуміло, затріщало в чагарнику — і велика чорна постать вийшла на полянку.

— Старий Михайло! — закричали перелякано хлопці і кинулися навітки, хапаючи на руки найменших овечок, щоб урятувати їх.

Та старий Михайло — а то був він — не погнався за ними. Він хотів тільки визволити з біди свого онучка. Дід одразу пізнав його — і волохате, і неоковирне, і задні лапи довші, а очиці темні й цікаві, як у всього їхнього ведмежого роду. Він саме йшов з річки — по-хазяйському оглядав усю місцевість. На річці вибрав з рибальських ятерів рибу, підживився трохи, порозкидав на лузі колоди, що їх наготували селяни, а в лісі порвав тенета для пташок і тепер хотів по дорозі завернути до вуликів, та побачив найменшого свого онучка.

Братик-ведмедик кинувся до дідуся. То вівці і хлопці боялися старого Михайла, а він — зовсім ні.

Захлинаючись, він розповів дідові про свою мандрівку. Дід не сердився, навпаки — задоволено урчав: ну, зовсім як сам він у молоді свої роки!

— Тепер ходімо до матері,— мовив він і побрів у свої хащі.

А за ним підтюпцем поспішало ведмежа, час від часу зупиняючись і лижучи лапу, на якій уже зовсім не було меду, а лише солодкі спогади.

Добре було жити на світі! Ведмежаткові подобалося А ви знаєте, заєць не зовсім набрехав, що ведмеді смокчуть лапу, бо братик-ведмедик, згадуючи про мед, таки часто лизав свою.